

Natir lemet 12 a 14 Oktob 2026

Apré rapor depi manb LALIT dan diferan landrwa e deba dan LALIT lor natir sa lemet ki pe ena lye Moris, Lindsey Collen donn enn apersi lor rezon ek eleman ki finn kontribiye dan sityasyon kot nu ete 14 Oktob swar.

Pu bann lekter Websayt LALIT, nu finn fer enn transkript sa podkarst video par Lindsey Collen ki ti pibliye lor paz fb LALIT Merkre 14 Oktob 2026

Transkript

Dan Moris nu finn viv enn insidan byin grav, Vandredi dernie [9 Oktob 2026], kan Madam Elodie Thomas ti gayn enn kut bal depi enn polisye kan li pe return depi travay dan enn supermarket, kot so lakaz dan Camp Levieux. E li ti dan enn sityasyon kot so lasante ti byin byin menase, kuma tu dimunn kone linn gayn enn kut bal dan enn plas byin byin danzere, dan so liku pre so latet. Erezman nu truve ki li pe refer, alor tu dimunn dan LALIT swet li enn bon retablisman. Me nu bizin usi kone ki dan Moris ena enn long tradisyon ki dimunn byin byin ankoler kont britalite polisyer. Parski an 1999 par ekzanp ti gayn lamor Kaya dan selil, swit a vyolans polisyer e sa finn prodwir enn lemet byin byin grav. Alor nu kone ki ena enn relasyon ki pa tro bon ant polisye ek lamas dimunn. Alor sa finn enn evennman ki finn afekte nu.

Dan LALIT, nu ti anvi adres dimunn dan Moris, enn-de parol dan sa lepok kot nu pe pas enn moman pa fasil dan pei.

E, mo pu kumanse par koz inpe plis an zeneral, e osi anver bann dimunn ki ena puvwar e pu explik bann problem de baz dan pei ki par deryer tu realite Moris, par deryer tu evennman pa zis bann mini lemet ki pe ena lye partu, me osi an zeneral.

Dan sa bann dernye lane la, mo pe koz dernye 20-30 lane, nu'un gayn buku buku plis inegalite sosial, telman sa inegalite la finn ogmante ki li finn vinn ase ridikil. E pa zis li ridikil, nu ena enn kantite exper, lorea tusala ki zot mem zot inpe ridikil, parski zot paret pa realize ki bizin taxe dimunn ki ena buku larzan, tro buku larzan, pu ki servi sa pu amorti inegalite sosial. E zot paret pa mem bizin vinn zistifye kifer dan lepase bann pli ot reveni, lor zot dernie Rs 1000 reveni zot ti pe pey enn to Inkom Tax 75% e zordi so to pli ot li enn tier de sa. Alor nu ena sa inegalite la.

E lerla lor dernie 2 zan, nu'nn gayn enn seri nuvo problem ki pe afekte tu dimunn dan zot lavi tulezur. E nu ek tu bann manb LALIT, nu res dan diferan lokalite. Nu fer travay politik pandan dezane depi diferan landrwa dan lavil, lakanpayn. Nu konn sa realite la. Savedir, ena dimunn kan sa sistem pansyon frazilize, bann fami zot reveni frazilize, savedir sa pansyon li la pa neseserman pu sa granmer ubyin granper ubyin tulede u enn matant ki res pre, me pu lafami la net. Sa pansyon la li kuma enn amortiser sa inegalite sosyal. Alor sa inn menase. Finn ena gran manifestasyon, guvernman anmemtan fer bann konsesyon, li bon, me anmemtan inn menase pu kontinye dan sa sime pu fer kup pansyon e fer dimunn bizin vinn pruve zot

mizer pu gayn enn “sertifika lapovrete” pu gayn sa pansyon ki nu’nn gayne depi byin lontan. Sa enn premie zafer ki dimunn pe sufer.

Dezyem, kan guvernman inn aboli sa CSG la, pu bann dimunn ris, zot truv li “an enn Tax inn ale, korek”, me pu tu bann dimunn ki bann *low earners*, ki gayn tigit reveni, tu bann fami la ti pe fye lor sa larzan CSG omilye dimwa. Zis kan pe gayn sa pinsman la, dimunn ti pe gayn enn sulazman, sa pe fez-awt kuma tu dimunn kone.

Dan mem lepok, nu truve dimunn ki dan tipti lantrepriz, mo pe koz lor lantrepriz miniskil, zot depann buku lor bann ti komers, pu lekel zot bizin servi diezel pu enn ti vann ubyin lesans. Nu kone ki diezel ek lesans pa zis fin monte, me nu kone li pu monte. Si nu swiv onivo internasional, nu kone li pu monte ankor. E buku dimunn swiv zordi zur.

Dan sa realite la, nu’nn gayn enn mankman dan distribisyon diri rasyon, mo pa kone si Guvernman a-blame u komersan, petet enn melanz. Me buku dimunn fye lor diri rasyon pu viv. E zot bann dimunn ki pena enn gran lavwa. Alor dan sipermarket u truv dimunn mizer pe vini, pe gete kot ena diri rasyon, lizye pe al anba pu al truv li, u al gete pena li. Parski bann supermarket zot gard li anba mem, parfwa bizin dimande, lerla zot al sers enn sase andan, kumadir li pu afekte zot komers. Dimunn remark sa bann zafer la.

E lerla natirelman problem dilo, ki ondire pe akimile, sa mank investisman dan enn kantite tipti tipti rezervwar. Tu dimunn

kone sa enn problem, parski nu gayn lapli dan enn sel sezon e parfwa zis bann siklonn ki ranpli rezervwar ek nu nap dilo anba later. Li kumsa. Li enn realite. Siklonn li kumadir u kapav gayn li u kapav pa gayn li. Li kumsa. Nu truv li lor sa gran map Losean Indyin, li vini, li vini, li gete kot li pu ale. Si li rat nu sa lane la, dimunn fini kumans mazinn sa. Alor ena enn tansyon dan pei, e li enn tansion ki form parti, kuma nu finn dir dan lezot ti-kozri nu'nn fer, dan enn tansyon onivo internasyonal. Alor u truv bel manifestasion, kumadir avek bann tem buku pli organize ki seki nu'nn truve dan Moris.

Dan Lafrans manifestasyon kot etidyan ena zot revandikasyon presi, 1, 2, 3, 4, 5. Dan Lind kot bann etidyan ena revandikasyon 1, 2, 3, 4, 5. Ena bann pei kot finn ena gran lagrev, kuma dan Litali, bann doker finn ena revandikasyon presi pu zot guvernman aret sutenir zenosid.

Alor nu ena buku buku muvman kapav dir e buku veritab problem ki nu bizin adrese. Me u kone sa bann problem alonterm si adres zot e lefet ki u kumans aksepte ki ena sa bann problem la, la li kumans amorti problem sosial, parski dimunn kone lavwa pe tande. Alor sa premye vole, kumadir mo truve tu dimunn ki eze dan pei, sirtu klas kapitalis ki dikte guvernman buku, zot krwar ki li fasil pu lamas dimunn viv, e ki lamas dimunn kumadir bizin zis res trankil. Alor premye, premye vole.

Dezyem vole, mo pu adres mwa sirtu ek bann dimunn byin zenn ki'nn partisip dan bann zafer, ki ena 2 laspe. Ena dimunn ki'nn met ros, ek lezot ti barikad. Dan nu leksperyans, kan nu pe tann

bann rapor depi diferan rezyon, nivo fer barikad dan Moris normalman ki depi 100 sipa 200 banane, par dimunn ena leksperyans, li pa bann vre barikad, li bann zafer inpe mal fer. Mo pa pe donn lesan kimanyer fer barikad, seki mo pe dir seki ena 2 kalite dimunn. Enn bann ki'nn kas vit, ubyin atak stasyon, e finn met barikad dan lari e ena enn lot bann dimunn, sa ki kapav pli danzere, kinn fer piyaz. Sa kalite piyaz la li pa pu fer nanyen pu inegalite sosial, okontrer li pu agrav li.

Me mo fer apel a tu bann zenn, ena enn fason pu met divan revandikasyon, zot bizin zwenn ant zot, zwenn lezot organizasyon kuma sindika, kuma bann parti kuma LALIT. Inform u lor bann rezo sosial, fer diferans ant bann fe e bann fos Nyuz. Sa usi bizin aprann pu fer e lerla organiz u bann revandikasyon.

Me dan ka sa bann lemet ki finn ena, ena enn eleman ladan usi, kot nu dakor, li paret finn ena dan sertenn landrwa definitivman siyn ki ena enn ti finansman anterm manze, petet furnisaz ladrog.

Alor nu dakor avec Bruno Laurette e Premye Minis, 2 kuran ki byin rar nu dakor, me nu'nn byin dakor ki ena enn eleman desa, nu pa pe dir li sel zafer, me nu pe truve tu sa bann problem sosial kapav permet kumadir ki ena bann provokasyon parey.

E anmemtan kote Guvernman, nu dan enn sitiasyon byin difisil, kote zeopolitik. U kone nu fek gayn lindepandans an 1968, pankor gayn 60-an, e sa lindepandans la li menase. Nu Premye Minis finn al dan Lond e al negosie dan bann zafer Chagos, Diego Garcia kot Moris riske vinn kumadir lepep Moris inplike

dan enn lager dagresion la la la, a ninport ki moman. E kan PM inn returne, nu pankor gayn enn rapor lor la. Alor nu pe exziz enn rapor. Fransman nu pe truve li Moris dan enn moman kot li dan enn pozisyon ase for relativman, parski Grand Bretayn avan, li ti finn fini siyne, kumkwa dan sa premye Agreement la, ki pankor ratifye vremem parski li pankor pas par Parlman Britanik. Moris inn fini siyne, korek. Grand Bretayn so lekzekitif inn fini siyne e sa li konte, li deza enn agreement. Grand Bretayn inn fini aksepte ki suvrennte li pu Moris, me la li pe siyne parski Trump inn dir sa li enn move diyl, ubyin tu sa bann mo grotes ki li servi. E Grand Bretayn kuma nu kone, li su lanpriz Leta Zini li. Mem si li enn pei sa grander la, li kurbe divan Lamerik, me nu, nu pe truve li enn moman kot Moris ti bizin sezi lokazyon ek dir get sa nu pe sispann sa agreement la e nu pe return dan bann form milti-lateral savedir dan sistem Nasyon Zini. Parski nu dan enn moman kot partu dan lemond dimunn bizin deside, swa nu pe sutenir lalwa internasyonal e nu pe atann enn nuvo lord ki rebatir enn form lalwa internasyonal apre ki Lamerik depi dernye 20-an inn kumadir vremem kraz lalwa internasyonal. Nu bizin rebatir li kan sa gran lanpir Amerikin pe an deklin ek ena enn lemond multipolar ki pe pran nesans. Sa kad dan lekel nu bizin gete pu nu kapav develop nu suvrennte.

E, natirelman, nu bizin ena suvrennte alimanter, e suvrennte lenerzi, relativ zis pu nu nasyon, pu nu bann lil, nu bizin ena li.

Mo ti pu kontan fini par adres mwa ar tu dimunn ki dan enn sindika ubyin tu nu bann seporterz dan LALIT, tu nu bann mam dan brans, tu dimunn ki parfwa sutenir LALIT, andire nu ena enn devwar pu nu nu met dibut bann komite alabaz pu amenn sanzman. Bann komite ki kumadir pu sak sindika, dan sak federasyon alabaz, dan sak landrwa e lor sak sayt travay. Zwenn andeor travay anba enn pye, rod enn plas kan bizin pu zwenn pu pas an revi (1) seki pe arive dan sayt, (2) dan muvman sindikal pu klas travayer, (3) dan pei e (4) internasyonalman. 4 zafer lor azanda. Tu dimunn nu bizin inform nu, lerla kan ena bann klash deklas ki vini, nu pa truv nu alatrenn bann zafer ki kapav ena enn eleman provokasyon ladan. E, mo'nn dir dan lintere ki bann kalite lafors li ete, akumanse par dimunn trafikan tu zar, inklir ladrog e osi bann gran inperyalist. Alor, nu nu ena enn devwar, nu fini kumans fer li.

Nu apel li Oto-ledikasyon kumadir nu pe edik nu mem, Angle apel sa *self-education*. Nu premie renyon ki nu finn fer li lor la, nu finn get pansyon, kuma nu finn gayn sa pansyon iniversel. E, anfet li par enn espes oto-ledikasyon ki ti ena dan muvman sindikal ek dan Parti Travayis so baz kan li pe met dibut dan bann lane 1937 a 43. Alor ti ena bann zafer ki kumadir ti desantralize, ena bann lamars ki vini depi sak landrwa dan Moris, konverze swa otur enn petisyon ki tu dimunn inn lir, zot kone ki ena ladan, zot inn met pus lor la ubyin inn siyne, ubyin zot tu kone dan zot latet ki zot 3-4 revandikasyon.

Me nu nu ena pu batir enn program otur sa kalite organizasyon alabaz. Alor nu dir tu bann kamarad nu res kalm dan sa moman la e mo konsey tu bann zenn sa pa enn manier ki pu amenn sanzman ki dan enn bon kote. Lefet ki dimunn ankoler, sa dimunn ena rezon parski sa inegalite la pa akseptab.

Linnk:

<https://www.lalitmauritius.org/en/videos.html?videoid=208>

Transkrir par AM avek kudme BK

21. 10. 26